

III. časť

Zvláštnosti o ktorých historici nepísali alebo písali menej.

Naši predkovia, zakladatelia osady, zanechali o svojej histórii viacero zaujímavých dokumentov. Vierohodne rozprávajú ako sa ich život v osade vyvíjal a ako ju zveľaďovali a formovali v rozvinutú bohatú a najväčšiu slovenskú obec v Uhorsku a po Prvej svetovej vojne v Maďarsku. Nemali to však ľahké keď sa poberali za väčšou skyvou chleba. Ešte aj sto rokov po založení osady museli po príchode stotočne zápasit' za lepší život. Dôkazom toho je aj táto mapka z roku 1855. Zásluhou diplomovaného inžiniera Žigmunda Vargu, ktorý túto mapku vyhotovil, môžeme si vyrozprávať ako sa v obci žilo, ako vyzerala a hlavne o tom o čom historici vo svojich prácach menej písali.

Pokúsme sa vydedukovať z tejto mapy niektoré informácie o stave obce po 109 rokoch od jej založenia keď už prichádzala na svet štvrtá generácia.

1. Názov mapy naznačuje že osada prekonala viac premien. Najprv to bola len osada Komlőš, neskoršie, keď vrchnosť si uvedomila, že je to rýdzo slovenská obec dostala do názvu prídomok *Tót*, vznikol teda názov *Tót-Komlőš*. S ubiehajúcim časom vytratila sa pomlčka a názov sa ustálil na *Tótkomlőš*. Po druhej svetovej vojne sa začal používať názov *Slovenský Komlőš*. Pravdaže, úradne sa tento názov nepoužíva, je to len nálepka na prekrytie vraj starostlivosti Maďarov o národnostné menšiny.

2. Mapa uvádza názvoslovie ulíc, ktoré sa oficiálne do dokumentov, či domových adries toho-ktorého občana, nezapisovali. Identifikácia domov do roku 1925 sa riešila poradovým číslom tak ako sa domy stavali. V roku 1925 bola obec rozdelená na obvody od I. po V. obvod. Domy sa prečíslovali len na území obvodu opäť poradovým číslom. Od roku 1938 sa v rámci obvodov prečíslovali domy podľa ulíc a ulice dostali aj názvy. Táto identifikácia sa používa dodnes.

Pre tých, ktorí neovládajú maďarský jazyk si pôvodné – historické názvy ulíc preložíme do jazyka slovenského:

Földvári út = Földvárska cesta (*tento názov bez zmeny sa používa dodnes*);
Szarka utza = Stračia utza;
Galamb utza = Holubia ulica;
Nyomási út = *Nyomás sa môže preložiť ako Tlak, ale aj ako Stopa, či Stupaj bola to cesta, ktorá viedla k malým pozemkom, ktoré občania nazývali posmešne Stupaj tieto si mohli dovoliť kúpiť želiari s domom*;
Gólya utza = Bociania ulica;
Gödör utza = Jamavá ulica;
Olajos tér = Olejové námestie;
Malom tér = Mlyské námestie;
Czifra utza = cifrovaná ulica;
Orosházi út = Orosházska cesta (*cesta smerujúca do okresného mesta*);
Sár utza = Blatová ulica, (*alebo Zablatená ulica*);
Kigyó utza = Hadia ulica;
Oskola utza = Školská ulica;
Templom utza = Kostolná ulica;
Putri utza = je označenie cigánskej ulice;
Arany hal utza = Ulica zlatej rybky;
Fa utza = Stromová ulica;
Malom utza = Mlynská ulica;
Veréb utza = Vrabčia ulica;
Ér utza = Žilová ulica;
Száraz utza = Suchá ulica;
Hajdú utza = Zbojnická ulica;
Kiss tér = Malé námestie;
Darab utza = Drobná ulica ;
Lúd utza = Husia ulica;
Úri utza = Pánska ulica;
Felső vak utza = Horná slepá ulica;
Templom utza = Kostolná ulica;
Város tér = Mestské námestie;
Híd fő = Predmostie;

Makói út = Makovská cesta;
Csabai út = Čabianská cesta;
Rózsa tér = Ružové námestie;
Kerest utza = Krížna ulica;
Virág utza = Kvetinová ulica;
Rigó utza = Datel'ová ulica;
Aradi út = Aradská cesta;
Füzfa utza = Vrbová ulica;
Mezőhedesi út = Medzovská cesta;
Halastó utza = Rybno jazerná ulica;
Káka utza = Šachorová ulica;
Vörös utza = Červená ulica;
Alsó vak utza = Dolná slepá ulica;
Király utza = Kráľova ulica;
Hosszú utza = Dlhá ulica;
Szél utza = Veterná ulica;
Zöld utza = Zelená ulica;
Kövi sor = Kamenný rad;
Tó utza = Jazerná ulica.

3. Na okraji obce sú nakreslené malé pozemky nepravidelného tvaru, ktorých bolo 291. Ich veľkosť nebola viazaná na žiadny obecný výnos či nariadenie, vymerali sa podľa potreby a veľkosti hospodárstva príslušného gazdu, respektíve ekonomickej sily rodiny. Pravdepodobne evidenciu mal tak obecný úrad ako aj cirkev, lebo v cirkevných matrikách od decembra 1852 je uvedená prvýkrát aj adresa kde sa krstené dieťa narodilo. **Akovy** sú medzičlánkom taxalistického poddanstva a odkúpením si pozemkov poddanými po zrušení poddanstva. Po vykúpení sa z dedičného poddanstva si na zakúpených pozemkoch začali občania stavať hospodárske dvory a opúšťali **akovy**. Obdobie vzniku *akovov* sa udáva už z rokov 1752 -1769 v súlade s rastom bohatstva niektorých gazdovstiev, ktoré už nedokázali ustajniť svoje zvieratstvo a uložiť preň krmivo na dvore pri dome. Tieto malé pozemky sa nazývali, ako už bolo uvedené, **akovy**. Názov ja prevzatý z maďarského jazyka **akol** (**akol** = **chliev**). Boli to hospodárske dvorce ako by ich bolo možné teraz vzhľadom na ich funkciu, nazvať. Slúžili bohatším rodinám, ktorým dvor v obci pri dome nepostačoval na uskladnenie krmiva, ustajnenie niektorých domácich zvierat ale aj na bývanie želiarov a sluhov bez domu. Z krmiva to boli hlavne suché kukuričné stonky (*kukuríča* ako ich v nárečí volali obyvatelia Komlóša), ako aj slama a seno. Pri dome na dvore sa obyčajne chovala len domáca hydina a ošípané sem tam i ťažné zvieratá a kravička. Pod prístreškami boli ustajnené aj ďalšie ťažné zvieratá ako napr.: voly, kone a niekedy aj kravy, ovce a kozy.

Bývaniu na týchto dvorcoch je treba venovať osobitnú pozornosť. S týmto fenoménom sa máloktorá monografia zaoberá s náležitou odbornosťou a úplnosťou. Pri tom v matrike sa od roku 1852 už nachádzajú zápisy o tom, že **na týchto dvorcoch bývali rodiny s deťmi a deti sa aj rodili**. Nuž ako takýto príbytok vyzeral pri troche fantázie a stavbárskych možností tej doby si priblížime.

Želiar, alebo sluha, ktorý si nenašiel možnosti bývania v podnájme alebo prišiel do osady bez možnosti ubytovať sa u príbuzného alebo u niektorého gazdu na *sálaši*, musel si dočasne spolu so vstupom do služby u sedliaka vyžiadať možnosť postaviť si príbytok v jeho *akove*.

V tých časoch mal k dispozícii takýto otec rodiny zo stavebných materiálov len vrbové drevo, pri väčšom šťastí agátové, hlinu, slamu trstinu, šáchorie, konopné lano, sem tam sa mohol dostať ku kovovému závesu alebo ku železnej skobe. Neostávalo mu nič iné len sa poradiť s tými, ktorí si už takýto príbytok postavili.

Ako teda začal? Prvá možnosť sa ponúkala -Vykopať si jamu jeden meter hlbokú, zakopať nosné stĺpy po obvode tejto jamy z hrubšieho vrbového dreva na vzdialenosť 1.5 alebo 2 m. Medzi ne vložiť slabšie zvislé prúty a urobiť výplet z tenkých konárov. Takéto obvodové konštrukcie nemali okno iba otvor, dieru na dvere. Na tie silnejšie stĺpy pripevniť konopným lanom alebo s húžvou z prútia vodorovné brvno a uložiť naň krokvy s dostatočným sklonom aby mu voda pri daždi s krytiny rýchle stekala. Na lesu vytvorenú výpletom naniesť z vnútra i zvonka obyčajné blato, niekedy vystužené *zrapkami* alebo slamou. Získať takto obvodovú stenu o hrúbke 10 až 12 cm. Aby mu nepremrzla povedzme musel vytvoriť ešte jednu podobnú stenu zo slabších prútov, ktorú už neobalil blatom ale použil na vytvorenie dutiny okolo omazanej steny a na zabezpečenie, dnes by sme to nazvali, tepelnej izolácie, použiť trstinu, slamu, alebo šáchorie. Takto vytvoril stenu hrubú okolo 30-40 cm. Na krytinu použiť tiež slamu, trstinu alebo šáchorie pravdepodobne v takej hrúbke ako na obvodovú stenu. Aby manželka mohla variť alebo aby si v zime mohli trochu tento priestor na bývanie zohriať museli mať aj niečo čo odvieďlo dym. Komínový otvor určite vytvoril dierou v krove cca 1*1 m na obvod využil tiež výplet omazaný blatom aby pri iskrách nevznikol požiar. Na noc tento otvor denne v zimných mesiacoch zakrývať. Znovu sa musíme len domnievať, že to bol výplet s izolačnou vložkou zo slamy. Mamičky, ženy predstavte si v takýchto podmienkach rodiť? Je to skôr nepredstaviteľné. No predsa matriky potvrdzujú, že tam deti prichádzali na svet.

Ponúka sa aj iný variant stavby príbytku v *akove*. Šikovnejší muž si mohol podobne ako pri vrbovom obvode murive vykopať jamu na úroveň ílu a potom z váľkov vymurovať štyri steny a zastrešiť sedlovou alebo pultovou strechou.

Na varenie a vykurovanie mohli si rodiny vymurovať tiež z ílových surových tehál *kutku*. Takáto piecka sa používala ešte aj po Druhej svetovej vojne len bola postavená pod *gangom*. *Gang* bola predĺženými krokvmi krytá chodba, široká cca 150 cm, pozdĺž domu až po schody na povalu. Ako palivo sa používalo – obhryzené kukuričné stonky (tieto často získavali želiari a sluhovia ako súčasť platu), vyorané kukuričné korene obité od zeminy takisto aj stonky slnečnic, alebo aj ich hlavy po vymlátení semien, raždie, a často aj suchý kravský trus. Tento si rodiny zbierali v lete na pastvisku. Piecka cez deň pri varení vykurovala a v noci časť naakumulovaného tepla vracala do miestnosti. Ráno v zimnom období však určite rodina stávala zo slamníkov do 7 – 8 stupňovej teploty.

Pár výpisov z cirkevnej matriky:

Menoslov želiarov bez domu bývajúcich v *akovoch* sa dá nájsť aj v publikácii vydanéj k 250. výročiu založenia osady Slovenský Komlôš : Z minulosti Slovenského Komlóša 1746-1996. Túto publikáciu zostavila a obohatila o tieto údaje PhDr Jarmila Gerbócová zo zborníka – Dejiny a národopis Slovenského Komlóša. Publikácia vyšla v roku 1997.

Rok 1852

- 29. decembri sa narodilo dievča Mária rodičom: Ján Moravský a Anna Hladiverová v akove č. 65.

Rok 1853

- 23. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Mitňan a Mária Ribárska v akove č. 17.
- 26. januára sa narodilo dievča Mária, rodičom: Ján Pipíš a Zuzana Juhásova v akove č. 14.
- 7. februára sa narodili dvojčičky Adam a Eva, rodičom: Pavol Juhás a Mária Hladiverová v akove č. 126.
- 13. februára sa narodilo dievča Zuzana, rodičom: Juraj Roskoš a Zuzana Bálintová v akove č. 216.
- 18. februára sa narodil syn Matej, rodičom: Michal Tósegi a Eva Vajdová v akove č. 106.
- 8. marca sa narodili dvojčičky Mária a Alžbeta, rodičom: Ondrej Matúš a Mária Poničanová v akove č. 89.
- 11. marca sa narodila dcéra Zuzana, rodičom: Juraj Divičan a Mária Síleská v akove č. 191.
- apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Ján Husárik a Eva Horvátová v akove č. 214.
- 6. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Ondrej Ančin a Helena Puškel'ová v akove č. 190.
- 21. mája sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Šováň a Mária Oravcová v akove č. 57.
- 27. mája sa narodili dvojčičky Matej a Ján rodičom: Matej Lukaj a Alžbeta Mesitová v akove č. 73.
- 4. júna sa narodil syn Adam rodičom: Juraj Spišiak a Mária Boborová v akove č. 225.
- 14. júna sa narodil syn Matej rodičom: Matej Ribárski a Mária Oravcová v akove č. 47.
- 17. júna sa narodila dcéra Mária rodičom: Martin Franko a Mária Gemeriová v akove č. 45.
- 18. júna sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Pavol Vašaš a Eva Zelenáková v akove č. 67.
- 21. júna sa narodil syn Ján rodičom: Pavol Legíndi a Judita Bartošová v akove č. 33.
- 29. júna sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Matúš a Alžbeta Pipíšova v akove č. 118.
- júla sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Suveges a Mária Očovská v akove č. 164.
- júla sa narodil syn Štefan rodičom: Ján Sokolai a Eva Ročkárová v akove č. 110.
- 5. júla sa narodil syn Ján rodičom: Ján Moravski a Zuazana Hlásniková v akove č. 199.
- 10. júla sa narodil syn Michal rodičom: Pavo Duska a Zuzana Kutejová v akove č. 183.
- 17. júla sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Bobor a Zuzana Bačíkova v akove č. 41.
- 25. júla sa narodila dcéra Mária rodičom: Martin Čiernik a Mária Farkašova v akove č. 206.
- augusta sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Tóth a Zuzana Bugárova v akove č. 179.
- 24. augusta sa narodila dcéra Anna rodičom: Ján Orban a Mária Ištvánová v akove č. 39.
- 25. augusta sa narodila dcéra Mária rodičom: Juraj Juhás a Mária Ostroľucká v akove č. 167.
- 25. augusta sa narodila dcéra Žofia rodičom: Juraj Kršiak a Zuzana Ročkárová v akove č. 15.

- 27. augusta sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Domanovski a Judita Hroncová v akove č. 10.
- 9. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Paulik a Mária Mukova v akove č. 215.
- 11. septembra sa narodil syn Pavol rodičom: Matej Pipiš a Helena Koškova v akove č. 54.
- 16. septembra sa narodila dcéra Helena rodičom: Michal Tóth a Helena Čirjaková v akove č.24.
- 17. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Kisel a Anna Laukucová v akove č.25.
- 20. septembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Matej Poljak a Mária Kukučkova v akove č.75.
- 21. septembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Ján Dafko a Mária Bačíkova v akove č. 36.
- 21. septembra sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Fiam a Anna Bartošova v akove č. 203.
- 24. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Ďurík a Anna Kerďova v akove č. 204.
- 24. septembra sa narodila dcéra Helena rodičom: Juraj Moravsky a Helena Tósegiova v akove č. 63.
- 24. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Michal Baláž a Katarína Zavadova v akove č.141.
- 26. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Baláž a Zuzana Ferova v akove č. 86.
- 28. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Zelenák Anna Kunštárova v akove č.169.
- 8. októbra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Moravski a Mária Žihlavova v akove č. 180.
- 9. októbra sa narodili dvojčičky rodičom: Ondrej Ihnátik a Zuzana Debnárova v akove č. 19.
- 9. októbra sa narodil syn Ján rodičom: Ján Divičan a Mária Sprochova v akove č. 98.
- 13. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom Ján Suveges a Zuzana Kojnokova v akove č. 55.
- 31. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Jurajovi Makayovi a Alžbete Krokavecovej v akove č. 131.
- novembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Ján Tóth a Žofia Kováčova v akove č. 187.
- 18. novembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Zahorec a Judita Laurova v akove č.150.
- 11. decembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Matej Benčík a Mária Zelenáková v akove č. 30.
- 18. decembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Ján Lanča a Anna Krajčovičova v akove č. 58.
- 21. decembra sa narodil syn Adam rodičom: Martin Ostrolucki a Eva Krnáčova v akove č. 195.

Rok 1854

- 15. januára sa narodil syna Pavol rodičom: Ján Óras a Mária Chrapanova v akove č. 27.
- 16. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Michal Krála Anna Hantosova v akove č. 114.
- 17. januára sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Lóci a Helena Kollárova v akove bez čísla.
- 2. februára sa narodil syn Pavol rodičom: Gregor Moravsky a Alžbeta Tóthova v akove č. 37.
- 6. februára sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Bartoš a Zuzana Müllerová v akove č. 132.
- 15. februára sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ján Kisel a Zuzana Suvegesova v akove č. 230.
- 16. februára sa narodil syn Ján Rodičom: Ján Jágri a Judita Suchánova v akove č. 28.
- 25. februára sa narodili dvojčičky Mária a Alžbeta rodičom: Ondrej Fiam a Mária Marková v akove č. 152.
- 10. marca sa narodil syn Juraj rodičom: Pavol Belica a Anna Šetáková v akove č. 94.
- 14. marca sa narodila dcéra Anna rodičom: Matej Bogára Anna Bogárova v akove č. 170.

- 18. marca sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Jágri a Anna Antalova v putriku č. 139 (putrik je cigánska osada nachádzajúca sa na severnom okraji obce)
- 23. marca sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Kukučka a Mária Kraskova v akove č. 77.
- 23. marca sa narodila dcéra Judita rodičom: Michal Husárik a Kristína Bistricka v akove č. 120.
- 26. marca sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Surmák a Mária Hartmanova v akove č. 162.
- 11. apríla sa narodil syn Štefan rodičom: Štefan Moldovan a Eva Tomašovska v akove č. 99.
- 22. apríla sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Kováč a Dorota Čajova v akove č. 246.
- 23. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Pavol Iršan a Judita Pleškova v akove č. 226. (Pri narodení dieťaťa bol vojakom.)
- 23. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Michal Oravec a Zuzana Sántova v akove č. 145.
- 24. apríla sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Hajnal a Mária Kupecova v akove č. 99.
- 30. apríla sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Michal Klement a Žofia Šarkanova v akove č. 204.
- 30. apríla sa narodil syn Jána rodičom: Juraj Ostrolucky a Žofia Boborova v akove č. 196.
- 9. mája sa narodila dcéra Žofia rodičom: Juraj Kováč a Alžbeta Hovorkova v akove č. 90.
- 19. mája sa narodil syn Michal rodičom: Michal Bukovicki a Alžbeta Široňova v akove č. 198.
- 3. júla mŕtvo narodené dieťa rodičom: Juraj Kršiak a Zuzana Ročkárova v akove č. 15.
- 4. júla sa narodila dcéra Anna rodičom: Michal Pipíš a Alžbeta Kabajova v cigánskej osade č. 9.
- 9. júla sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Tósecki a Anna Antolíková v akove č. 182.
- 15. júla sa narodil syn Ondrej rodičom: Ján Chrapan a Judita Paulíková v akove č. 53.
- 25. júla sa narodil syn Štefan rodičom: Pavol Séleski a Anna Tósegiova v akove č. 121.
- 30. júla sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Kutej a Anna Balážová v akove č. 116.
- 31. júla sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Ponkicky a Mária Vaňova v akove č. 224.
- augusta sa narodila dcéra Anna rodičom: Michal Divičan a Zuzana Slanicka v akove č. ?
- 6. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Ján Hovorka a Helena Lukášova v akove č. 34.
- 9. augusta sa narodil syn Juraj rodičom: Juraj Budaj a Katarína Koreňova v akove č. 63.
- 9. augusta sa narodila dcéra Judita manželom: Ján Benčík a Mária Divičanová v akove č. 105.
- 9. augusta sa narodilo nemanželské dieťa Alžbeta matke: Márii Bartošovej v akove č. 203.
- 10. augusta sa narodila dcéra Anna nemanželské dieťa matka: Anna Rosovej v akove č. 41.
- 11. augusta sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Matej Makay a Zuzana Bogárova v putri č. 4.
- 13. augusta sa narodil syn Matej rodičom: Matej Mikuš a Eva Lukániova v akove č. 74.
- 13. augusta sa narodila dcéra Helena rodičom: Ondrej Kuhajda a Helena Mišečkova v akove č. 188.
- 17. augusta sa narodila dcéra rodičom: Ondrej Struhár a Eva Hlásnikova v neočíslovanom akove.
- septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Vrabc a Zuzana Čaprdova v putri č. 3.
- 7. septembra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Juhás a Anna Ostrolucka v akove č. 167.
- 10. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ján Kapka a Alžbeta Ihnátikova v akove č. 32.
- 15. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Farkaš a Mária Sucháňova v akove č. 97.
- 22. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Matej Klement a Katarína Domanovska v akove č. ?.
- 22. septembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Pavol Šován a Mária Oravcova v akove č. 57.
- 26. septembra sa narodilo mŕtve dieťa rodičom: Ondrej Pipíš a Judita Ladnikova v akove č. 228.
- 29. septembra sa narodil syn Juraj rodičom: Ján Budinski a Mária Hajduova v akove č. 176.
- 29. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Matej Ďurčík a Eva Koreňová v akove č. 64.

- 29 septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Ančin a Helena Puškelova v akove č. 118.
- 5. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Kriška a Anna Galova v okove č. 106.
- 10. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Lehocky a Mária Cinkotská v akove č. 44.
- 13. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Lenár a Eva Mrkvovala v putri č. 13.
- 15. októbra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Michal Séleski a Helena Kontrusova v akove č. 117.
- 27. októbra sa narodil syn Ondrej rodičom: Pavol Ďarmocky a Helena Ročkárová v akove č. 10.
- 29. októbra sa narodil syn Martin rodičom: Michal Budinec a Zuzana Ihnátikova v akove č. 48.
- 31. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Pavol Sepeši a Anna Bukovická v akove č. 198.
- 3. novembra sa narodil syn Ján rodičom: Juraj Tosecky a Mária Borošova v akove ?.
- 25. novembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Divičan a Zuzana Budinska v akove č. 98.
- 2. decembra sa narodil syn Štefan rodičom: Ján Mésároš a Zuzana Karkušova v akove č. 157.

Rok 1855

- 6. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Bugár a Judita Zelenáková v akove č. 52.
- 6. januára sa narodil syn Michal rodičom: Michal Zahorec a Mária Kováčova v akove č. 150.
- 15. januára sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Kerečen a Katarína Roskošova v akove č. 56.
- 30. januára sa narodila dcéra Mária rodičom: Matej Magna a Žofia Puškelova v akove č. 223.
- 30. januára sa narodil syn Martin rodičom: Martin Oravec a Zuzana Kunštárová v akove č. 243.
- február sa narodil syn Adam rodičom: Adam Lóci a Eva Séleska v akove č. 52.
- 4. februára sa narodil syn Juraj rodičom: Pavol Vigaš a Zuzana Antalova v akove č. 82.
- 12. februára sa narodili dvojčičky Pavol a Eva rodičom: Pavol Trnka a Zuzana Sokolayova v akove č. 85.
- 9. marca sa narodilo mŕtve dieťa v akove bez čísla rodičom: Juraj Paulik a Dorota Hudecova.
- 9. marca sa narodil syn Juraj rodičom: Michal Lóci a Zuzana Pipišova v akove č. 193.
- 27. marca sa narodil syn Juraj rodičom: Ondrej Lauro a Alžbeta Ondrejova v akove č. 108.
- 28. marca sa narodila dcéra Mária rodičom: Pavol Škamla a Mária Kršiakova v akove č. 21.
- 12. apríla sa narodil syn Ján rodičom: Juraj Hnilica a Zuzana Pakšiova v akove č. 173.
- 19. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Michal Penička a Judita Horvátova v akove č. 201.
- 9. mája sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Tobiáš a Judita Farkašova v akove č. 115.
- 10. mája sa narodila dcéra Mária rodičom: Martin Ištván a Zuzana Sepešiova v akove č. 200.
- 13. mája sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Varga a Eva Juhásová v akove bez čísla.
- 7. júna sa narodila dcéra Helena rodičom: Martin Kollár a Helena Pipišova v akove č. 60.
- 18. júna sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Fiam a Mária Markova v akove č. 152.
- 8. júla sa narodilo mŕtve dieťa rodičom: Pavol Krničovski a Anna Bobrova v putri č. 141. (Toto bude asi chybný zápis lebo toľko chatrčí v cigánskej osade asi nebolo)
- 16. júl sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Hasík a Judita Bogárova v akove č. 191.
- 16. júla sa narodila dcéra Anna rodičom: Ján Moravsky a Anna Hladiverova v akove č. 65.
- 17. júla sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Martin Lovaš a Mária Hajkova v akove č. 66.
- 21. júla sa narodil syn Michal rodičom: Michal Domanovski a Anna Macaiova v akove č. 229.
- 31. júla sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Lovaš a Mária Lesenicka v akove č. 156.
- augusta sa narodila dcéra Katarína rodičom: František Dudáš a Katarína Ľančova v akove č. 90.
- augusta sa narodil syn Ondrej rodičom: Ondrej Rimovski a Helena Lásikova v akove č. 222.
- augusta sa narodila dcéra Mária rodičom: Adam Tót a Mária Burjanova v akove č. 93.

- 13. augusta sa narodil syn Ondrej rodičom: Ondrej Tósecki a Alžbeta Tuškova v akove č. 129.
- 22. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Michal Hanes a Alžbeta Adamíková v akove bez čísla.
- septembra sa narodila dcéra Alžbeta slobodnej matke Márii Mesiarikovej v akove č. 42.
- septembra sa narodil syn Michal rodičom: Matej Tót a Žofia Antalova v akove č. 2.
- 9. septembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Juraj Krnáčovský a Zuzana Farkašova v akove č. 124.
- 16. septembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Pavol Bartoš a Zuzana Milerova v akove č. 132.
- 16. september sa narodila dcéra Judita rodičom: Adam Krajčovič a Judita Petrovičova v putri č. 8.
- 21. septembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Klement a Mária Kutejova v akove č. 181.
- 20. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Kmeť a Zuzana Kíveska v akove č. 208.
- 30. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Juraj Tót a Helena Vargova v akove č. 154.
- 30. septembra sa narodila dcéra Anna rodičom: Martin Slenicki a Žofia Ostrolucka v akove č. 104.
- októbra sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Moravski a Helena Tósegiova v akove č. 63.
- 2. októbra sa narodil syn Ondrej rodičom: Ondrej Bogár a Mária Ištvánova v akove č. 265.
- 8. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Juraj Beňo a Katarína Škodova v akove č. 168.
- 12. októbra sa narodil syn Ján rodičom: Ján Skalnicki a Zuzana Krajčovičova v putri č. 7.
- 17. októbra sa narodila dcéra Anna rodičom: Juraj Skalnicki a Zuzana Ištokova v putri č. 7.
- 18. októbra sa narodil syn Martin rodičom: Martin Hajdúk a Mária Rimovska v akove č. 158.
- 31. októbra sa narodil syn Juraj rodičom: Juraj Dobrík a Judita Škodova v akove č. 168.
- novembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Oravec a Zuzana Sántoova v akove č. 145.
- 12. novembra sa narodil syn Ján rodičom: Michal Rosa a Alžbeta Domanovska v akove č. 46.
- decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Hajtman a Zuzana Burjanova v akove č. 2.
- 8. decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Bačík a Zuzana Kisova v akove č. 51.
- 18. decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Kutej a Anna Balážova v akove č. 160.
- 23. decembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Král a Anna Hantusova v akove č. 114.

Rok 1856

- 11. januára sa narodila dcéra Judita rodičom: Martin Bogár a Zuzana Tomanova v akove č. 215.
- 5. marca sa narodil syn Ján rodičom: Juraj Tót a Zuzana Bogárova v akove č. 190.
- 14. marca sa narodil syn Juraj slobodnej matke Helene Kováčovej v akove č. 90.
- 20. marca sa narodil syn Michal rodičom: Michal Iršan a Alžbeta Kiselova v akove č. 199.
- 8. apríla sa narodila Zuzana rodičom: Štefan Moravský a Zuzana Vargova v akove č. 133.
- 21. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Ondrej Ištván a Zuzana Bálintova a vakov č. 218.
- 21. apríla sa narodil syn Juraj rodičom: Michal Suchánsky a Zuzana Antalova v akove č. 137.
- 26. apríla sa narodilo mŕtve dieťa rodičom: Juraj Ihnátik a Zuzana Kováčova v akove č. 136.
- 26. apríla sa narodila dcéra Judita rodičom: Martin Franko a Mária Gemeriova v akove bez čísla.
- 26. apríla sa narodil syn Štefan rodičom: Samuel Poljak a Zuzana Ponicka v akove č. 202.
- 11. mája sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kotlár a Zuzana Klementova v akove č. 103.
- 16. mája sa narodil syn Ján rodičom: Ján Macko a Mária Benčíkova v akove č. 141.

- 28 mája sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ján Rimovski a Zuzana Somogyiova v akove č. 61.
- 28. mája sa narodila dcéra rodičom: Ján Valjer a Zuzana Lančova v akove č. 115.
- 27. júna sa narodil syn Michal rodičom: Michal Tót a Helene Čiriakova v akove č. 211.
- 4. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kováč a Mária Šoltisova v akove č. 171.
- 12. augusta sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Juraj Klenovsky a Mária Antolíkova akove č. 890 – Toto je chybný zápis čísla akova. Dieťa krstil pomocný farár Adam Áchim.
- 17. augusta sa narodil syn Štefan rodičom: Ján Chrapan a Judita Paulikova v akove č. 43.
- 20. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Pavol Juhás a Mária Hladiverova v akove č. 126.
- 21. augusta sa narodila dcéra Katarína rodičom: Michal Klement a Eva Koreňova v akove č. 204.
- 21. augusta sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kuhajda a Eva Vargova v akove č. 188.
- 23. augusta sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Michal Varga a Helena Sabova v akove č. 64.
- 23. augusta sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Pavol Budai a Alžbeta Pipišova v akove č. 119.
- 2. septembra sa narodil syn Adam rodičom: Adam Lóci a Eva Séleská v akove č. 50.
- 3. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Michal Kováč a Mária Šestáková v akove č. 265.
- 12. septembra sa narodila dcéra Alžbeta rodičom: Michal Husárik a Kristina Bistrická v akove č. 120.
- 14. septembra sa narodil syn Martin rodičom: Ján Karas a Alžbeta Tótova v akove č. 31.
- 30. septembra sa narodil syn Michal rodičom: Michal Macko a Judita Beňova v akove č. 128.
- 7. októbra sa narodil syn Pavol rodičom: Pavol Očovský a Helena Boldocká v akove č. 208.
- 14. októbra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Matej Maliga a Judita Tótova v akove č. 22.
- 31. októbra sa narodila dcéra Mária rodičom: Juraj Makai a Alžbeta Krokavecova v akove č. 131.
- 16. novembra sa narodila dcéra Zuzana rodičom: Ondrej Divičan a Zuzana Budinská v akove č. 806. Znova tá istá chyba v zápise, ktorú urobil pomocný farár Adam Áchim.
- 22. novembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Michal Oravec a Zuzana Sántajova v akove bez čísla.
- 30. novembra sa narodil syn Adam rodičom: Michal Tósegi a Eva Vajdova v akove č. 106.
- 7. decembra sa narodil syn Pavol rodičom: Ján Čjerník a Anna Vargová v akove č. 150.
- 9. decembra sa narodil syn Ondrej rodičom : Ondrej Vrabc a Zuzana Čaprdová v putriku č. 4.
- 20. decembra sa narodila dcéra Mária rodičom: Ondrej Struhár a Eva Hlásnikova v neočíslanom akove.
- 20. decembra sa narodila dcéra rodičom: Ondrej Kuhajda a Helena Mišečkova v akove č.188.
- 21. decembra sa narodila dcéra Eva rodičom: Juraj Domanovski a Júlia Pipišova v putriku č. 10.
- 24. decembra sa narodila dcéra Eva rodičom: Michal Mesiarik a Eva Mikušova v putriku č. 11.
- 30. decembra sa narodil syn Ján rodičom: Matej Makay a Zuzana Bogárova v putriku č. 4.
- Rok 1857
- 22. januára sa narodil syn Pavol rodičom: Juraj Kováč a Zuzana Vargova v akove č. 70.
- februára sa narodila dcéra Mária rodičom: Ján Dafko a Mária Bačíkova v akove bez čísla
- 17. marca narodila sa dcéra Mária rodičom: Ján Moravski a Zuzana Hlásnikova v akove č. 199.
- 7. marca sa narodil syn Ján rodičom: Matej Moťovsky a Alžbeta Rimovska v akove č. 71.
- 27. mája sa narodil syn Ján rodičom: Pavol Ďarmocki a Helena Antalova v akove bez čísla
- 20 júna sa narodila dcéra Anna rodičom: Ondrej Sikora a Anna Liptáková v akove bez čísla.
- 13. augusta sa narodil syn Michal Rodičom: Juraj Bačík a Zuzana Kisova v akove č. 212.
- 29. augusta sa narodil syn Ján rodičom: Matej Marko a Anna Hovorkova v putriku č. 5.

V tomto roku (1856) boli určite vymerané pozemky v oblasti tkz. **Banádu** – pozri mapku - vyznačené sú ulice ale bez názvu a v matrike sa píše pri krste dieťaťa, že sa narodilo v dome bez čísla za potokom, alebo v dome na novom **mestisku**, (mestisko = nárečový názov stavebnej parcely) teda na novom stavenisku v **Banáde**. (Názov tejto časti intravilánu obce pravdepodobne vznikol na základe toho, že Komlóšania už v tom čase poznali územie na vojenskej hranici – Banát, Sriem a Vojvodina kde komlóšania vytvárali Nový Komláš, a nové stavebné parcely boli vymeriavané práve na juhu obce. Od Makovskej cesty za potokom smerom na východ opäť k potoku.)

V roku 1858 už asi definitívne zaniklo bývanie v akvoch, lebo sa v matrike pri krste neobjavil žiadny zápis o tom, že dieťa sa narodilo v *akove*.

4. Okolo obce sú vyznačené nepravidelné pľchy s názvom – **gödrök** –(gödör = jama). Tieto jamy boli ťažobné priestory na získavanie íloviny potrebnej na výrobu váľkov, surových tehál alebo ílu potrebného na vybijané murivo stavieb. Íl sa používal na výrobu hlinenej malty slúžiacej na omietku na hlinenú mazaninu na hlinenú podlahu takáto hlinená maznina sa nanášala aj na záklop stropu ako podlaha pod krovom. Na túto sa rozprestieralo obilie v hrúbke cca 20 cm - pšenica, jačmeň, kukurica.

5. V samotnej obci medzi ulicami sú nakreslené malé kružnice. Tie označujú miesta kde boli postavené po dva kamenné žarnovy. Bolo ich v obci celkom 5 na dva kamene, jeden cirkevný. V severnej časti obce, nad cigánskou osadou, sú zakreslené ešte ďalšie dva veterné mlyny symbolikou kola veterného mlyna. Mlela sa múka na chlieb kukuričný a jačmenný šrot. Názov šrot sa v nárečí nepoužíval. Zo začiatku sa používal názov kaša a neskoršie **dara**. Tieto mlyny prestali pracovať až po postavení parného mlyna akciovou spoločnosťou bratov Pipišovcov v roku 1905.

6. Koryto riečky Száraz ér – Suchá žila, ktorá vyteká z rieky Maruši a znova do nej vteká, jej obrysy sú ešte narysované v nezregulovanom stave.

7. Temető = cintorín, ešte dodnes sa v ňom pochováva. Dnes nesie názov Ó temető = Starý cintorín. Obec má v súčasnosti ešte ďalšie tri cintoríny – katolícky, židovský a evanjelický Nový cintorín.

8. Za starým cintorínom sa do roku 1840 rozprestierali lúky – pastviny. V roku 1840 za richtárstva Juraja Antala sa časť týchto pastvín rozpredala záujemcom na pestovanie technickej plodiny konope. **Konopiská** si vtedy kúpilo 456 rodín a výmera predstavovala 26 kat. jutár, čo je v prepočte cca 13 ha. Táto plocha sa ďalej zväčšovala. Konopiská mali nielen bohatí sedliaci, gazdovské rodiny, ale aj želiari s domom. Pestovanie konôp trvalo do roku 1945 a až zakladaním poľnohospodárskych družstiev zaniklo.

9. Na juhozápadnej strane obce sa na mape nachádza územie **Szöllő** = vinice na pestovanie hrozna. Vinice začal zakladať farár Pavol Valaský v roku 1770. Vinice dostala každá rodina. Veľkosť vinice bola odvodzovaná od veľkosti gazdovstva

jednotlivých rodín. Vinice dostali aj želiari hoci len malú výmeru polovicu bratislavskej merice. Plocha viníc v okolo roku 1881 bola štatistikou vykázaná vo výmere 187 katastrálnych jutár. V roku 1828 bol urobený súpis majiteľov viníc no neobjavil sa v žiadnej monografii ani v inej publikácii. Samuel Horváth, farár ECAV vo svojej monografii píše, že komlóšania vedeli vyprodukovať 7- 8 tisíc hektolitrov vína. Víno vyprodukované v komlóšských viniciach **Ján Janko**, rodák zo Slovenského Komlóša, zakladateľ politickej karikatúry v Uhorsku, hodnotí na svojich kresbách ako **víno kyslé**. Fyloxéra, koreňová choroba pestovanie hrozna znemožnila. Namiesto viniča majitelia vysadili do viníc ovocné stromy a pestovali pod nimi zelené krmivo neskoršie i iné plodiny pre domácnosť. Názov, Vinice, tejto časti chotára zostal dodnes zachovaný a používaný.

10. Už v roku 1855, ako je vidieť na mape, **v severnej časti obce žili Cigáni = Rómovia**. Táto etnická skupina sa v obci zachovala dodnes.

Bratislava, január 2017

Popis vyhotovil: Michal Hronec